

Sobre els derivats d'antropònims

ALBERT JANÉ

La formació de derivats, noms i adjectius, a partir de noms personals, més exactament, de noms de personatges cèlebres, com escriptors, filòsofs, pensadors, artistes, polítics, etc., és incessant. En estudis i assaigs relatius a aquests personatges, arriba un moment en què l'autor sent la necessitat de recórrer a un adjectiu (o un substantiu) derivat del nom propi corresponent, sovint a fi d'evitar la repetició excessiva de la solució formada per la preposició de més nom propi: *de Maragall, de Fabra, d'Homer, de Kant, etc.*

En la seva gramàtica de 1956, en el capítol de la formació de mots, Fabra es refereix a la possibilitat de formar adjectius a partir de noms amb el sufix *-ià*, fem. *-iana*, amb exemples, exclusivament, de noms primitius corresponents a personatges cèlebres: *Maragall, maragallià; Wagner, wagnerià; Voltaire, voltairià; Hertz, hertzià*. D'aquests cinc exemples, n'hi ha tres, *wagnerià, cartesià i hertzià (ones hertzianes)* que ja havien estat recollits en el DGLC.

En l'obra i el capítol esmentats, Fabra també es refereix a la formació de derivats (noms i adjectius) amb el sufix *-ista*, paral·lela a la dels mots obtinguts amb el sufix *-isme*, i entre els exemples que indica n'hi ha un de format a partir del nom d'un científic famós, *darwinista*, al costat de *darwinisme, kantisme i budisme*. Totes aquestes formes figuren ja en el DGLC, que inclou també *kantià* (mot, durant molts decennis, adduït en manuals d'ortografia com a exemple de l'ús de la *k*, quan era encara tan reduït), *budista i búdic*.

En el capítol dedicat a la derivació dins la *Gramàtica del català contemporani*¹, que signa M. Teresa Cabré, s'indica la formació de derivats amb el sufix *-ista*, que significa 'seguidor o partidari d'una doctrina o opció', amb l'exemple *Buda, budista*, i amb el sufix *-ià*, que explica que forma adjectius que signifiquen 'partidari o seguidor de', amb els exemples *Fabra, fabrià i Voltaire, voltairià*.

El comentari més extens és el que hi dedica Josep Ruaix en el seu tractat *Observacions crítiques i pràctiques sobre el català d'avui /1* (pp. 155 i següents). Ruaix assenyala, a propòsit de les dobles formes *-à (-ana)* i *ià (-iana)*, que des d'un punt de vista diacrònic (històric) existeix un sol sufix, *-à (-ana)*, i que el segon, en realitat, és una variant del primer. La continuació indica un gran nombre d'exemples, amb els diversos canvis morfològics que han sofert, amb alguns exemples, finalment, de derivats de noms de personatges cèlebres formats amb altres sufixos, com *paulí, dantesca, tomista o platònic*.

Avui entenem sobretot per *lullista* 'estudiós de l'obra de Llull'.

La incorporació en els diccionaris

Els nostres diccionaris recullen un bon nombre d'aquests derivats de noms propis de persona, però no pas tots els que s'usen més o menys habitualment, cosa evidentment impossible, perquè, com hem dit, se'n formen de nous contínuament, que en un cert nombre de casos s'arriben a consolidar. Però és pertinent de fer algunes observacions sobre els que hi trobem i els que no hi han estat recollits.

Una primera constatació és que el DIEC-2 recull un nombre molt reduït de derivats de noms de personatges

catalans. El fet és que només hi hem sabut trobar els de tres, encara que és ben possible que n'hi hagi algun altre que hagi escapat al nostre escorcoll. Són els derivats de Fabra (*fabrià, fabrisme i fabrista*), de Ramon Llull (*lull-ià, lullisme i lullista*) i d'Arnau de Vilanova (*arnaldià*, per al qual es reconeix també el valor 'relatiu o pertanyent al teòleg francès Antoine Arnauld'). És veritat que no pot existir cap criteri inflexible i rigorós que determini les inclusions i les exclusions d'aquesta mena de formes lèxiques, però escau d'assenyalar alguns dels més usuals, amb una tradició força o molt consolidada. Són els

La celebració de l'Any Rodoreda ha originat un ús profús del derivat *rodoredià*.

que corresponen a Ausiàs Marc (*ausiasmarquià*), Verdaguier (*verdaguierià*), Maragall (*maragallià i maragallista*), Balmes (*balmesià*) Antoni M. Claret (*claretià*), Carner (*carnerià*), Ors (*orsià*), Riba (*ribià*), Foix (*foixià*), Pla (*planià*), Joan Fuster (*fusterià*)², Pedroló (*pedrolià*), Mercè Rodoreda (*rodoredià*), Gaudí (*gaudinià*), Miró (*mironià*), Picasso (*picassià*), Dalí (*dalinià*), etc. No hi ha dubte que la llista podria ser molt més extensa. Com assenyala Ruaix, hi ha certs noms, com és ara Ruyra, Víctor Català o Guerau de Liost, que per la seva forma peculiar es resisteixen a for-

1. *Gramàtica del català contemporani*, dirigida per Joan Solà et al., vol. 1, pp. 745 i 757.

2. Arran de la commemoració del desè aniversari de la mort de l'escriptor Jaume Fuster, hom va utilitzar l'adjectiu *jaumefusterià*, considerant que *fusterià* ja s'aplicava per a referir-se a Joan Fuster.

El derivat *petrí* (de sant Pere) és molt menys usual que *paulí* (de sant Pau), que ja figura en els diccionaris.

mar un derivat, encara que també és veritat que hi ha autors que no dubten a forçar aquesta resistència.

Entre els derivats de noms propis acollits pel DIEC-2 caldria destacar els adjectius (usats també com a substantius) obtinguts a partir de noms de científics i filòsofs, per raó, sens dubte, del sistema o conjunt de teories i doctrines que van crear, sovint designats amb un derivat en *-isme*, que en molts casos el diccionari també recull. Val a dir que algunes d'aquestes formes de llenguatge ja són molt poc significatives per al consultant actual del diccionari. Hi hem trobat, efectivament, els derivats dels noms següents: Pitàgores (*pitagòric*), Sòcrates (*socràtic*), Aristòtil (*aristotèlic*), Epicur (*epicuri*), Euclides (*euclidià*), Averrois (*averroista*), Duns Escot (*escotista*), Erasme de Rotterdam (*erasmista*), Kepler (*kepleriana*), Copèrnic (*copernicà*), Galileu (*galileà*), Descartes (*cartesià*), Newton (*newtoniana*), Hegel (*hegelià*), Malthus (*maltusià*), Voltaire (*volterià* o *voltairià*), Rousseau (*rousseauiana*), Lamarck (*lamarckià*), Darwin (*darwinista* i *darwiniana*), Kant (*kantià*), Nietzsche (*nietzscheà*), Marx (*marxista* i *marxià*), John Neper (*neperià*), Laplace (*laplacià*), Lagrange (*lagrangiana*), Hermitte (*hermitià*), Hesse (*hessià*), Freud (*freudià*), Bergson (*bergsoniana*), Heidegger (*heideggeriana*), Keynes (*keynesiana*)... Que n'hi ha d'haver més, és indubtable. Molt probablement, dels personatges que acabem d'esmentar, els més poc

coneguts pel lector corrent actual han de ser Charles Hermite i Joseph Lagrange (matemàtics francesos), Otto Hesse (matemàtic alemany) i John Neper (matemàtic anglès).

Relatiu a la cultura clàssica grega, a més dels derivats dels noms de filòsofs i científics ja esmentats, hi trobem també, en el DIEC-2, *pindàric* (Píndar), *anacreòtic* (Anacreont), *sàfic* (Safo) i *aristofànic* (Aristòfanes), però no hi ha, en canvi, els que corresponen als tres grans tràgics, Èsquil, Sòfocles i Eurípides, certament no menys impor-

tants ni menys cèlebres que el comediògraf Aristòfanes. La raó ha de ser que són noms que formalment no es presten fàcilment a la derivació. Això no vol pas dir, però, que en realitat no s'hagin creat i usat formes derivades d'aquests noms. Concretament, trobem *sofocli* i *esquiliana*, així com *llucianesc* (Llucià de Samòsata), en un estudi de Mn. Manuel Balasch sobre Carles Riba³. La cultura llatina té un reflex menor en el DIEC-2. Només hi hem sabut trobar *ciceronià* (Ciceró), amb la notable exclusió de formes tan divulgades com *virgilià* (Virgili) i *horacià* (Horaci). Mn. Balasch usa també la forma *catulià* (Catul). Pel que fa a èpoques posteriors, hi trobem encara *dantesc* (Dant) i *petrarquista* (Petrarca), però no formes com ara *cervantí* (Cervantes), *shakespeareiana* (Shakespeare), *rabelaisiana* (Rabelais), *goethiana* (Goethe), *dickensià* (Dickens), *novaliana* (Novalis), *tolstoià* (Tolstoi), *baudelairiana* (Baudelaire), *mallarmèa* (Mallarmé), *pirandelliana* (Pirandello), etc. Aquesta exclusió, que pot sobtar una mica al costat de la inclusió de formes molt menys usuals i conegudes, s'ha d'atribuir al fet que els derivats de noms de científics i filòsofs, creadors de sistemes i cosos de doctrines que duen el seu nom, des d'un punt de vista lexicològic es consideren més necessaris que no els que provenen de poetes i escriptors, per important que sigui la seva obra.

Els mots derivats dels noms de les grans figures universals de la religió no podien pas ésser omesos en un diccionari de la llengua com el DIEC-2, en què trobem, evidentment, *cristià*, *mahometà* i *budista*. I, entre molts altres, *marià* (Maria), *paulí* (sant Pau), *arrià* (Àrrius), *nestorià* (Nestori, que sostenia que hi ha en Jesucrist dues persones, la divina i la humana), *valdès* (Pere Valdès), *luterà* (Luter), *calvinista* (Calvi), *jansenista* (Cornelius Jansen), així com els que provenen dels pares i doctors de l'Església: *augustinià* (sant Agustí), *ambrosià* (sant Ambrós)⁴, *tomista* (sant Tomàs d'Aquino), *jerònim* (sant Jeroni) i *gregorià*, que es refereix a algun dels papes de nom Gregori. Escau de recordar que aquest mot, que trobem en les designacions nominals *cant gregorià* i *calendari gregorià*, no es refereix en totes dues al mateix papa: en el primer fa referència a Gregori I (s. VI) i en el segon a Gregori XIII (s. XVI). Hi trobem també, naturalment, els mots derivats de personatges bíblics, com *davidic* (David) i *salomònic*⁵, de la mitologia greco-romana, i dels noms dels fundadors dels diversos ordes religiosos.

Pel que fa als possibles derivats dels noms dels quatre evangelistes canònics, el DIEC-2 només recull *joànic* (sant Joan), limitació que obeeix, sens dubte, a la dificultat formal d'obtenir derivats de noms com Mateu, Marc i Lluc. Segons tenim entès, hi ha qui no s'ha resignat a aquesta limitació i no ha dub-

El nom propi de Maria fa que a vegades no es recordi que *marià* vol dir 'relatiu a la Verge Maria'.

3. Mn. Manuel Balasch, *Carles Riba, hellenista i humanista*, Editorial Barcino, Barcelona 1984.

4. El DIEC-2 admet per a *ambrosià* una segona accepció: «Relatiu o pertanyent a Milà o als seus habitants.»

5. És ben conegut el segon valor de *salomònic*, que el DIEC-2 no deixa de recollir: «Que atorga la raó d'una manera imparcial a cadascuna de les parts enfrontades.» A l'entrada *columna*, a més, hi ha la subentrada *columna salomònica*.

tat a usar certes formes insòlites com, per exemple, *mateà* o *mateuà*, o com *marcià* o *marquià*, que no deixen de sorprendre per la seva excentricitat. És bo de recordar que amb el mateix valor es pot usar una determinació perifràstica tradicional, com, per exemple, *de sant Mateu* (o *de Mateu*, amb exempció de la santedat, com abans solien fer solament els protestants).

També trobem en la nomenclatura del DIEC-2 un cert nombre de formes derivades de figures històriques de relleu, algunes vegades clarament connotades, com *julià* (Juli Cèsar)⁶, *octavià* (Octavi, emperador romà), *neronià* (Neró), *colombí* (C. Colom), *napoleònic* (Napoleó Bonaparte)⁷, *victorià* (la reina Victòria d'Anglaterra), etc. Les lluites dinàstiques espanyoles del segle XIX han enriquit el nostre lèxic amb formes derivades com *carlí* (amb la variant *carlista*), *jaumí* (partidari del pretendent carlí Jaume de Borbó), *crístí*, *isabelí* i *alfonsí* (referit al rei Alfons XII), que figuren en la nomenclatura del DIEC-2. Curiosament, el nostre diccionari acadèmic, que, amb raó, defuig l'enciclopedisme, per a *crístí* ofereix una definició que es pot qualificar d'enciclopèdica: «Partidari de la reina Maria Cristina de Borbó, reina regent d'Espanya durant la minoria d'edat de la seva filla Isabel II.»

El DIEC-2 no recull *cervantí*; en canvi, hi trobem *quixot* (nom comú), *quixotada*, *quixotesc...*

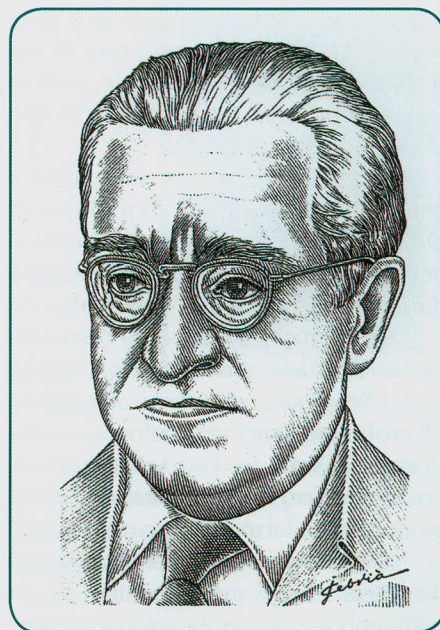
La història del segle XX ha «enriquit» el nostre lèxic normatiu amb formes com *leninista* (Lenin), *trotskista* (Trotsky), *estalinista* (Stalin)⁸, *franquista* (Franco), *hitlerià* (Hitler), *maoista* (Mao Zedong) i segurament algun altre. És de notar la diferència de sufix en *hitlerià*. També escau de fer observar que el DIEC-2 no ha admès encara *mussolinià*, forma ben usual, que no faria pas cap mal paper en aquesta relació.

Cal parlar, finalment, dels derivats d'antropònims corresponents a personatges no reals, és a dir, protagonistes d'obres literàries. Així, si bé el DIEC-2 no ha admès el derivat de Cervantes, que hauria de ser *cervantí*, recull ni més ni menys que cinc derivats del nom del protagonista de la seva obra principal. De fet, el primer no és pròpiament cap derivat del nom del personatge sinó una habilitació d'aquest nom: *quixot*. Els altres quatre són *quixotada*, *quixotesc*, *quixotescamment* i *quixotisme*. Curiosament, en les definicions d'aquests mots no hi ha cap referència ni a l'obra literària ni al seu autor. També hi trobem *panagruèlic*, així mateix sense cap referència a l'obra literària ni a l'autor (Rabelais), i *mefistofèlic*, aquest sí, amb la referència literària completa: «Relatiu o pertanyent a Mefistòfil, personatge del *Faust* de Goethe», i amb una segona accepció, que és la més usual: «D'una perfídia diabòlica.» No hi ha, en canvi, *fàustic*, sens dubte no tan usual, malgrat referir-se al protagonista principal de l'obra, i que li dona el títol, i que trobem usat per Carles Riba amb el sentit 'que en l'assoliment del seu desig salta totes les barreres i arriba fins a les últimes conseqüències'.

Ens sembla evident que si no s'ha creat, que sapiguem, cap derivat d'un personatge literari com Ulisses, el protagonista de l'Odissea, amb una perípècia vital tan rica i tan excepcional, tan intensa i tan suggeridora, és perquè la forma del nom no s'hi ha prestat.

Els significats paral·lels

La majoria de definicions dels derivats de noms de personatges cèlebres que trobem en el DIEC-2 tenen una estructura molt simple: «Relatiu o pertanyent a Hegel, a la seva filosofia» i «Seguidor de la filosofia de Hegel»,

Carles Riba, tan inclinat a usar adjectius i noms derivats de noms d'escriptors cèlebres, també va originar el seu: *ribià*.

a vegades, com hem vist, amb alguna breu explicació complementària.

Però, amb l'ús, alguns d'aquests mots han adquirit inevitablement un significat paral·lel o complementari, que demana, doncs, una altra definició. És el cas, per exemple, de *platònic*, terme que al costat de les definicions «Relatiu o pertanyent al filòsof grec Plató, als platònics o al platonisme» i «Seguidor del platonisme», n'admet una tercera: «Merament ideal», cosa que contrasta, per exemple, amb les accepcions indicades per a Aristòtil, que són únicament «Relatiu o pertanyent a Aristòtil o a la seva filosofia» i «Seguidor de l'aristotelisme», d'acord, certament, amb la realitat del llenguatge.

Altres derivats de noms de persona que tenen sentits paral·lels recollits i definits pel DIEC-2 (segurament no els diem pas tots) són *maquiavèllic*, «Que actua amb maquiavellisme» (és a dir, amb mala fe i sense declarar obertament les intencions), *dantesc*, «Que recorda la grandiositat, l'aspecte terrífic, d'alguns escrits de Dant», *kafkià* «Angoixós, opressiu» i *volterià* «Que té una actitud escèptica, irònica, irreverent.» En canvi, no hi ha, en el DIEC-2, una accepció anàloga per a *cartesià*, adjectiu profusament usat amb el valor «Que raona d'una manera clara, lògica i ordenada, sense afirmacions gratuïtes

6. A més de *julià*, «relatiu o pertanyent a l'emperador romà Juli Cèsar» i «instituit per Juli Cèsar», el DIEC-2 ha recollit els diversos derivats de Cèsar, que tenen un valor més general: *cèsar* mateix, com a forma habilitada, *cesari*, *cesarià*, *cesarisme* i *cesarista*.

7. El DIEC-2, si bé admet *bonapartisme*, ha prescindit de la forma corre-

lativa *bonapartista*, ben usual amb el significat evident de «seguidor del bonapartisme».

8. El DIEC-2 recull també el terme desestalinització, que designa el procés polític que va tenir lloc a l'extingida Unió Soviètica després de la mort del dictador Stalin.

o no demostrades». Pel que fa a *dantesc*, escau de fer observar que el seu ús habitualíssim, gairebé tòpic, amb el segon valor, ha gairebé invalidat el que té amb el valor principal.

Algunes accepcions secundàries tenen un altre caràcter, com el que el DIEC-2 admet per a *isabelí* «relatiu o pertanyent a l'estil decoratiu que es donà durant el regnat d'Isabel II d'Espanya».

Com hem dit, el DIEC-2 no s'ha encara decidit a admetre *mussolinià*, que al costat de «relatiu o pertanyent a Benito Mussolini» és usat molt sovint per a referir-se a un estil, en certes manifestacions, com és ara l'arquitectura, ampul·lós, monumental, fatxender i grandiloqüent.

No és pas gens infreqüent que alguns d'aquests termes que comentem siguin usats amb valors que obeeixen a una percepció subjectiva. És clar que en podríem trobar molts exemples, però ens referirem únicament a l'ús que fa Joaquim Ruyra, en una de les seves narracions⁹, del terme *homèric*, ús que sembla que ja havia cridat l'atenció d'alguns crítics, com Carles Riba i Mn. Manuel Balasch. Ruyra, descrivint els frares del convent de franciscans de Blanes, diu que eren «uns homes colrats de sol, massissos i majestuosos com personatges homèrics». Segons Mn. Balasch, costa de veure que uns frares poguessin tenir un aspecte homèric. Riba, en canvi, parla de «l'alta joia que anima homèricament les narracions de Joaquim Ruyra».

El valor variable dels sufixos *-ià* i *-ista*

Alguns derivats de noms de persona admesos pel DIEC-2 són dobles. Volem dir que un mateix nom propi ha originat dos derivats diferents, l'un amb el sufix *-ià* i l'altre amb el sufix *-ista*: *darwinianà* i *darwinista*, *fabrià* i *fabrista*, *lullianà* i *lullista*, *marxià* i *marxista* (i probablement alguns altres). I escau de preguntar-se si, d'una manera sistemàtica, cal atribuir valors anàlegs a tots els derivats formats amb el primer d'aquests dos sufixos, i clarament diferenciats, i potser, fins i tot, oposats als valors, també anàlegs, dels derivats obtinguts per mitjà de l'altre sufix.

En principi, hom podria creure que els derivats en *-ista* són més proclius a adquirir un significat amb una certa càrrega negativa, aplicats a persones afectades per tendències sectàries i dogmàtiques, al costat dels derivats en *-ià*, que tindrien un

valor més positiu o més neutre. Però el fet és que l'anàlisi d'una bona massa d'exemples no confirma aquesta percepció.

Així, si comparem formes com *cristià* i *budista*, *luterà* i *calvinista*, i *hitlerià* i *franquista*, podem arribar fàcilment a la conclusió que només per raons formals es va preferir, segurament d'una manera gairebé mecànica i indeliberada, un dels sufixos o l'altre. Les evidents connotacions dels dos darrers exemples adduïts, *hitlerià* i *franquista*, són perfectament anàlogues i s'han produït al marge de la sufixació.

Així mateix, si comparem dues formes admeses en el DIEC-2, *wagnerià* (Wagner) i *petrarquista* (Petarca), és més aviat el primer, obtingut amb el sufix *-ià*, que associem amb la idea d'un cert proselitisme combatiu.

Amb tota probabilitat, per raons històriques, de tots els noms derivats en *-ista*, és el referent a Karl Marx, és a dir, *marxista*, aquell que més relacionem amb la idea d'una actitud combativa i ultranceira, sectària, agressiva i intransigent. És per això que, paral·lelament a *marxista*, es va crear després la forma *marxià*. Segons el DIEC-2, *marxista* vol dir «pertanyent o relatiu al marxisme», mentre que *marxià* significa «relatiu o pertanyent a Karl Marx». És una manera de dir que els marxians són els qui es dediquen, d'una manera objectiva i científica, a l'estudi de l'obra de Karl Marx, sense que això vulgui dir, ni de bon tros, que propugnin l'aplicació pràctica de les seves doctrines i del seu sistema. D'una manera molt més suau i amorosida, *fabrista* «partidari del fabrisme» seria el terme anàleg o paral·lel a *marxista*, i *fabrià* «relatiu o pertanyent a Pompeu Fabra o a la seva obra» seria el terme anàleg de *marxià*. Si bé les dues definicions del DIEC-2 són més aviat neutres, no es pot pas negar que en alguna ocasió *fabrista* ha estat usat amb una marcada reticència o, fins i tot, amb algunes connotacions més aviat negatives. Les definicions de *lullista* i *lullianà* són anàlogues, però avui per *lullista*, més que no pas «partidari del lullisme», generalment entenem «estudiós de l'obra de Lluís».

Com hem dit, el DIEC-2 no recull ni *maragallianà* ni *maragallista*. Però els termes han estat repetidament usats per molts crítics, especialment per Carles Riba, el qual va establir entre ells, com a designacions personals, una distinció que ha

esdevingut cèlebre. És el mateix Riba¹⁰ qui ens diu que empra el mot *maragallianà* «referint-se a un cert tipus de sentimental, complagut en el que podríem anomenar un esteticisme de l'enfebrada puresa, i que inconscientment prolonga i disminueix el que per al Mestre fou una situació inicial i, millor encara, un punt d'arrencada: el modernisme». Pel que fa als *maragallistes*, són aquells a qui Riba suggereix tot de tasques a fer relatives a l'aprofundiment en l'estudi i el coneixement de Joan Maragall. Aquí, doncs, és *maragallianà* i no *maragallista* el terme proveït d'una certa connotació negativa.

La conclusió, per tant, és que en molts casos la tria del sufix és arbitrària. I que si un nom propi de persona permet la formació de dos derivats, quan es tracta d'usar-ne un amb un nou valor, que es vol distingir d'un altre d'anterior, es tria, simplement, el derivat que encara està disponible.

Els compostos

Els mots obtinguts a partir de noms propis de persona, un cop creats es comporten com les altres formes lèxiques, és a dir, que, al seu torn, amb la intervenció de diversos prefixos originen la formació de noves unitats lèxiques, d'acord amb les possibilitats semàntiques i formals de cada cas. Són de destacar les formades amb els prefixos *anti-*, *neo-*, *post-* i *pre-*. En el DIEC-2 hem trobat les següents:

- *anticristià*;
- *neodarwinista*, *neohegelià*, *neokantià*, *neolamarckià*, *neopitagòric*, *neoplatònic*, *neotomista*;
- *postkantià*;
- *precristià*, *prerafaelita*, *precolombià*, *presocràtic*. Entre nosaltres s'ha usat *pre-fabrià* en incomptables ocasions.

Es tracta d'unes sèries obertes, amb una creació incessant de noves formes, que els diccionaris, certament, no poden pas acollir en la seva totalitat.

Finalment, i tornant a la derivació, notem l'ús d'adverbis en *-ment*, formats, com és normal, sobre la forma femenina dels adjectius. En el DIEC-2 hem trobat *platònicament* i *quixotescamment*. Però la lectura de textos escrits ens donaria una bona rastellera de casos. En els de Carles Riba, per exemple, en què trobem tants derivats de noms personals (*goethià*, *novalià*, *kierkegaardianà*, *pujolsià*, *cambonià*, *gandhista*...), hem observat també alguns adverbis en *-ment*: *cartesianament*, *rabellaisianament*, *homèricament*, *pascalianament*... ◆

9. Joaquim Ruyra, *Les coses benignes*, dins *Jacobé i altres narracions*, MOLC, Edicions 62, p. 168.

10. Carles Riba, pròleg a *Antologia poètica* de Joan Maragall, Biblioteca Selecta, Barcelona 1954.